

Week 4

Tzedakah and Maaser Kesafim

משניות פאה פרק ח משנה ז-ט [1-2]

גמ' כתובות סח. תנן התם עד מתני' [3]

רש"י ד"ה כאן תוס' שם ד"ה כאן רא"ש כתובות שם סימן י"א [2]

טור ובית יוסף סימן רנ"ג [4-8]

שלחן ערוך סעיף א-ב [9-10]

מי שיש לו מושכרת קבוע ואין לו מאתים זוז שבט הלוי ח"ב ס' ק"כ [11]

שלחן ערוך סעיף ג-יא

A program funded solely by the Night Seder Bais Medrash
Please contact us for sponsorship opportunities

לז"נ שלום פנחס בן מרדכי אליעזר ע"ה

לז"נ ויצא בת ר' שמואל זאב ע"ה

ר עובדיה מברסגורא

פאה פרק ח

תוספות יום טוב

דיניהם: ז מכבר בפונדיון. ככר הנמכר בפונדיון כשהחטים נמכרים ארבע סאים בסלע וארבע סאין הן עשרים וארבעה קבין. שכל סאה היא ששה קבין והסלע הוא ארבעה דינרים וכל דינר ששה מעין נמלא הסלע עשרים וארבעה מעין נמלאו

מחצה. היה לו דבר מועט יג,

נותן לפנייהם, והן מחלקין ביניהם: ז אין פוחתין לעני העובר במקום למקום מפני פונדיון, מארבע סאין בסלע יד. לן, נותנין לו פננסת לינה יז. שבת, נותנין לו הככר שהוא חצי קב בפונדיון כפי הערך שמוכרים החצוה נשוק ארבע סאים בסלע לפיכך לא יהיה הככר הנמכר בפונדיון אלא רובע הקב בלבד. וכשמחלקים חצוה לעני בגורן ועליו לטחון ולאפות אין פוחתין מחצי קב אבל כשנותנים לו בכר אפיו לא יהיה אלא רובע הקב שהם ששה ביצים. והכי מפורש בפרק כילד משתמין בעירובין (דף פ"ג): פרנסת לינה. מטה וכרים וכסתות:

אח"כ 1234567

אוצר החכמה

תוספות יום טוב

פאה פרק ח

ר עובדיה מברסגורא

רפיה כי הוא פעל: מזון שלש סעודות וכו' מזון מזון שלש סעודות. שחייב אדם לאכול בשנת שלש י"ד סעודות [וכו']. כי הרמז"ס שלא חשבו לו סעודת סעודות: לא יסול מן התמחוי. לפי שהתמחוי מוצ"ש מפני שלא יטרח אליה בשביל שאכל במנחה ביזם מחלק כל יום שהגזאים מחזירים על פתחי צעלי בחים השבת והיא השלמת שלש סעודות של שבת. וכחכ"ר רש"י. בכל יום ולוקחים מהם חצוה ללורך העניים והכלי צפ' כל כחצי (שס) ואע"ג דאמרין לעולם יסדר אדם שולחנו במנח"ל שבת. הני מילי למאן דאפשר ליה. והתוספות מפרשים שם צעמן אחר:

מזון ארבע עשרה סעודות, לא יסול מן

ר עובדיה מברסגורא

פאה פרק ח

תוספות יום טוב

שבת לערב שבת: נגבית בשנים. לפי שממשיכים על והקופה נגבית בשנים. כחכ"ר ולין עושין שררה הנדקה ואין עושים שררה על הצור פחות משנים: וכו'. עיין במשנה ב' פרק ה' דשקלים: ומתחלקת ומתחלקת בשלשה. לפי שהיא כדיני ממונות ודיני ממונות בשלשה: ח מאתים זוז. קים להו לרבנן בפרק קמא דב"ב דף ח'. שמחלקים אותה כפי לורך שאלו מספיקים לשנה אחת

הקפה יז. והקפה נגבית

בשנים יט, ומתחלקת בשלשה ח: ח מי שיש לו מאתים זוז יט, לא יסול לקט שכחה ופאה ומעשר עני יב. היו לו מאתים חסר דינר, אפילו אלה נותנין לו פאחת יז, הרי זה

אוצר החכמה

אח"כ 1234567

ובחוס' שם כחצו בשם רבינו חננאל לפי שהיה ידוע סכום של כל אחד כמה יתן. וכן דעת הרמז"ס בריש פ"ט מהמ"ע: ח [וזו]. פירוש של מדינה כדמוכה במשנה ח' פ"ה דכמוכות כמ"ש שם בס"ד. חסר דינר. ומלינו במשנה ה' פ"ט דבבא בתרא לענין שולח סבלונות שכשאל דינר דהוי מחילה. לפי שדינר שיעור חשוב. ולכן הכא נמי כשחסר דינר אפילו אלה וכו' נוטל וכן נמלא שמדת הלח הוי גסה בדינר. סוף פ"ב דמאלי. [ועיין פרק י' דכמוכות משנה ז']:

אוצר החכמה

תוספות יום טוב

פאה פרק ח

ר' עובדיה מברסגורא

כפירוש רש"י דשבת דף ק"ח [ד"ה י"ד סעודות]: אין לכסות ולמונות: או לכתובת אשתו. ואפילו היא מחייבין אותו למכור וכו'. לשון הר"ז והני מילי כשנא יושבת תחתיו: ואת כלי תשמישו. כלים יפים ליטול לקט שכחה ופאה ואינו נוטל מקופה של דקה שמשחמט בהם בשבתות וצרגלים. והני מילי כשנא ליטול שמתפרנס בלנה וכו' וכיוצא בזה דברי הר"ש. חה לקט שכחה ופאה ואינו נוטל מקופה של דקה שמתפרנס בלנה וכו' ואינו נוטל על ידי מעשר עני שמלילין יטול. הני מילי שפנין לבעל חובו מהגורן לביטול לקופה או לקרוביהם כדלעיל ונא ליטול לקט שכחה ופאה. אין מוחין בידו. הואיל ומילי דהפקר הן. ואין מחייבין אותו למכור וכו'. אבל אם נוטל מהגבול ויהיה בכלל עני העיר אז אפי' לקט וכו' אין מניחין אותו ליטול שלא ימעיט מחנות שאר עניים. ואין נראה שדעת הר"ז והר"ש למה שפירשו החוס' פ"ו דכתובות דף סח. שכן כתבו בשם ר"ת שאינו נוטל מקופה של דקה אלא מדברים שהם של הפקר כגון לקט שכחה ופאה וכו' ע"כ. שכלל בלנה אין לה ענין לזה הפירוש. [וביארור הזה שכתבתי מחייב מה

ר' עובדיה מברסגורא

פאה פרק ח

תוספות יום טוב

כמאחיס ללא עבדן: וכו' מי שצריך ליטול ואינו שהקשו המוספות דהם כמ"ש בספרי ס' מעדני מלך נוצר וכו'. כגון שדוחק עצמו במלאכה ומסתפק במעשה כס"ד]: ט אינו מת מן הזקנה. לעיל חנא אינו ידיו כדי שלא יתפרנס מאחרים. אבל אם אין מעשה ידיו נפטר מן העולם משום דלעיל דאין צריך ליטול ונוטל מספיקים לו ומסגף עצמו בחיי צער קרובין למיתה על חה לפי שחושש שלא יהיה לו פרנסה כל ימי חייו לכך זה אמרו כל הצריך ליטול ואינו נוטל הרי זה שופך דמים ואסור לרחם עליו, על נפשיה לא חיים כל שכן על אחרים: ^{אמר ר' חייא} מליק מסכת פאה

והוא נושא ונותן בהם, הרי זה מן העולם כי שנים רבות לא לא יטול. ^{אמר ר' חייא} וכל מי שאינו צריך לטול ונוטל, אינו נפטר נוטל וצטונו נקונו לכך אומר

רא"ש כתובות פ"ו סימן י"א

י"א תנן החם אין מחייבין אותו למכור את ביתו ואת כלי תשמישו והתניא היה משחמט בכלי זהב ישחמט בכלי כסף בכלי כסף ישחמט בכלי נחשת אמר רבה צריה דרצא במחרישה של כסף. יש מפרשים שהיא המגירה שמגרין בה צבית המרחץ רב פפא אמר לא קשיא כאן קודם שיצא לידי גיבוי כאן לאחר שיצא לידי גיבוי [ז] פי' כל זמן שאינו נוטל אלא צניעה אין מחייבין אותו למכור כלי תשמישו [ק] אבל אם הוצרך ליטול מן הגיבוי של קופה של דקה אין נותנין לו עד לאחר שימכור (ה) ור"ת פי' קודם שיצא ליטול מקופה של דקה מחייבין אותו למכור לאחר שיצא לידי גיבוי שכבר נטל מן הקופה שוב נודמנו לו כלי בית אין מחייבין אותו למכור ורש"י פי' לאחר שצא לידי גיבוי שנטל לקט שכחה ופאה ונודע שהיה עשיר וצאו צ"ד לגבות ממנו כדי מה שנטל "אע"פ שממון שאין לו מוצעין הוא משום קנס גובין ואפי' את"ל צבעל חוב דעלמא מסדרין כי האי גוונא הכא משום קנס מחייבין אותו למכור:

רנג א מי שיש לו מזון שתי סעודות וכו'. משנה סוף פאה ופירש רש"י נפרק כל כספי (שם קמ.) ממנו מאלל שגט מעלי נסים ממלכת לעניים שמי סעודות ליום מיום ליום ולפיכך מי שיש לו מזון שתי סעודות לא יטול כיון דיש לו נמלא שגול לעניים. וקופה מעות הן לפרנס עניים בני טושים דילג להו מילתא דממנו וממלכת מערב שבת לערב שבת ומי שיש לו י"ד סעודות לא יטול שהרי יכול להממין לערב שבת הנאה אלל מי שיש לו י"ב ג' יטול שהרי לא מחלק עוד עד שיגיע לערב שבת והרי לשכנה ימי שבת נריכין י"ד סעודות עכ"ל ונסימן רנ"ו יתבאר דממנו לעני עולם קופה לעני העיר והסם פריך תלמודא ממי אי רבנן דהייז אדם לאכול בשבת ג' סעודות ט"ו הוין אי רבי מידקא דלמר ארבע ט"ו הוין ומשמי הא מני רבי עקיבא דלמר עשה שבתך חול ואלל מלמדך לבריות ופירש רש"י (שם ד"ה אלל) ולענין סעודות שבת נמאן דלפטר ליה איכא למימר כרבנן ואיכא למימר כרבי מידקא ומיהו האי דלריך לבריות יעשה שבתו חול ואלל יטיל על אפרים כד שבתו עכ"ל והרי מסיקא נפרק אף על פי (כפוסם דף סד:) אמתיקין דהמשרה אשמו ע"י שליש דלכ"ע צענין ט"ו סעודות דכיון דלינה מתפרנסת מן הצדקה יהינן לה ט"ו לרבנן וט"ו לרבי מידקא ומה שפירש רש"י לשם (ד"ה ממני) מעיקרא למא' דקס"ד דהמקשה ד"ד סעודות נריכה היא לשבת היינו לממר לכלל הפוסק י"ד סעודות צענין אף לעני שנישראל אלל מסעודות ט"ו דשבת לא מני פריך משום דרבי עקיבא דלמר עשה שבתך חול ואלל מלמדך לבריות אף קשה מהא דמאן סוף פאה (פ"ם מ"ו) עני העובר ממקום למקום וכו' שבת נמניס לו מזון שלש סעודות וכלעיל סוף סימן ר"ן והא הן ממתיקין רבי עקיבא היא דלמר עשה שבתך חול וכו' ומילול המוספות על שם רש"י"ל פריך קמא דנמא (דף ט'. ד"ה שם) דנבטיל סעודות שבת אף לו להממיל ולעטול אלל בשכר נריך לעטול נטול גס כדי לסעודות שבת עד כאן לשון וכן כחם המוספות נפרק כ"כ ד:

ב ו רנ"ג א מי שיש לו מזון שתי סעודות וכו'. משנה סוף פאה ופירש רש"י נפרק כל כספי (שם קמ.) ממנו מאלל שגט מעלי נסים ממלכת לעניים שמי סעודות ליום מיום ליום ולפיכך מי שיש לו מזון שתי סעודות לא יטול כיון דיש לו נמלא שגול לעניים. וקופה מעות הן לפרנס עניים בני טושים דילג להו מילתא דממנו וממלכת מערב שבת לערב שבת ומי שיש לו י"ד סעודות לא יטול שהרי יכול להממין לערב שבת הנאה אלל מי שיש לו י"ב ג' יטול שהרי לא מחלק עוד עד שיגיע לערב שבת והרי לשכנה ימי שבת נריכין י"ד סעודות עכ"ל ונסימן רנ"ו יתבאר דממנו לעני עולם קופה לעני העיר והסם פריך תלמודא ממי אי רבנן דהייז אדם לאכול בשבת ג' סעודות ט"ו הוין אי רבי מידקא דלמר ארבע ט"ו הוין ומשמי הא מני רבי עקיבא דלמר עשה שבתך חול ואלל מלמדך לבריות ופירש רש"י (שם ד"ה אלל) ולענין סעודות שבת נמאן דלפטר ליה איכא למימר כרבנן ואיכא למימר כרבי מידקא ומיהו האי דלריך לבריות יעשה שבתו חול ואלל יטיל על אפרים כד שבתו עכ"ל והרי מסיקא נפרק אף על פי (כפוסם דף סד:) אמתיקין דהמשרה אשמו ע"י שליש דלכ"ע צענין ט"ו סעודות דכיון דלינה מתפרנסת מן הצדקה יהינן לה ט"ו לרבנן וט"ו לרבי מידקא ומה שפירש רש"י לשם (ד"ה ממני) מעיקרא למא' דקס"ד דהמקשה ד"ד סעודות נריכה היא לשבת היינו לממר לכלל הפוסק י"ד סעודות צענין אף לעני שנישראל אלל מסעודות ט"ו דשבת לא מני פריך משום דרבי עקיבא דלמר עשה שבתך חול ואלל מלמדך לבריות אף קשה מהא דמאן סוף פאה (פ"ם מ"ו) עני העובר ממקום למקום וכו' שבת נמניס לו מזון שלש סעודות וכלעיל סוף סימן ר"ן והא הן ממתיקין רבי עקיבא היא דלמר עשה שבתך חול וכו' ומילול המוספות על שם רש"י"ל פריך קמא דנמא (דף ט'. ד"ה שם) דנבטיל סעודות שבת אף לו להממיל ולעטול אלל בשכר נריך לעטול נטול גס כדי לסעודות שבת עד כאן לשון וכן כחם המוספות נפרק כ"כ ד:

ב ו רנ"ג א מי שיש לו מזון שתי סעודות וכו'. משנה סוף פאה ופירש רש"י נפרק כל כספי (שם קמ.) ממנו מאלל שגט מעלי נסים ממלכת לעניים שמי סעודות ליום מיום ליום ולפיכך מי שיש לו מזון שתי סעודות לא יטול כיון דיש לו נמלא שגול לעניים. וקופה מעות הן לפרנס עניים בני טושים דילג להו מילתא דממנו וממלכת מערב שבת לערב שבת ומי שיש לו י"ד סעודות לא יטול שהרי יכול להממין לערב שבת הנאה אלל מי שיש לו י"ב ג' יטול שהרי לא מחלק עוד עד שיגיע לערב שבת והרי לשכנה ימי שבת נריכין י"ד סעודות עכ"ל ונסימן רנ"ו יתבאר דממנו לעני עולם קופה לעני העיר והסם פריך תלמודא ממי אי רבנן דהייז אדם לאכול בשבת ג' סעודות ט"ו הוין אי רבי מידקא דלמר ארבע ט"ו הוין ומשמי הא מני רבי עקיבא דלמר עשה שבתך חול ואלל מלמדך לבריות ופירש רש"י (שם ד"ה אלל) ולענין סעודות שבת נמאן דלפטר ליה איכא למימר כרבנן ואיכא למימר כרבי מידקא ומיהו האי דלריך לבריות יעשה שבתו חול ואלל יטיל על אפרים כד שבתו עכ"ל והרי מסיקא נפרק אף על פי (כפוסם דף סד:) אמתיקין דהמשרה אשמו ע"י שליש דלכ"ע צענין ט"ו סעודות דכיון דלינה מתפרנסת מן הצדקה יהינן לה ט"ו לרבנן וט"ו לרבי מידקא ומה שפירש רש"י לשם (ד"ה ממני) מעיקרא למא' דקס"ד דהמקשה ד"ד סעודות נריכה היא לשבת היינו לממר לכלל הפוסק י"ד סעודות צענין אף לעני שנישראל אלל מסעודות ט"ו דשבת לא מני פריך משום דרבי עקיבא דלמר עשה שבתך חול ואלל מלמדך לבריות אף קשה מהא דמאן סוף פאה (פ"ם מ"ו) עני העובר ממקום למקום וכו' שבת נמניס לו מזון שלש סעודות וכלעיל סוף סימן ר"ן והא הן ממתיקין רבי עקיבא היא דלמר עשה שבתך חול וכו' ומילול המוספות על שם רש"י"ל פריך קמא דנמא (דף ט'. ד"ה שם) דנבטיל סעודות שבת אף לו להממיל ולעטול אלל בשכר נריך לעטול נטול גס כדי לסעודות שבת עד כאן לשון וכן כחם המוספות נפרק כ"כ ד:

ב ו רנ"ג א מי שיש לו מזון שתי סעודות וכו'. משנה סוף פאה ופירש רש"י נפרק כל כספי (שם קמ.) ממנו מאלל שגט מעלי נסים ממלכת לעניים שמי סעודות ליום מיום ליום ולפיכך מי שיש לו מזון שתי סעודות לא יטול כיון דיש לו נמלא שגול לעניים. וקופה מעות הן לפרנס עניים בני טושים דילג להו מילתא דממנו וממלכת מערב שבת לערב שבת ומי שיש לו י"ד סעודות לא יטול שהרי יכול להממין לערב שבת הנאה אלל מי שיש לו י"ב ג' יטול שהרי לא מחלק עוד עד שיגיע לערב שבת והרי לשכנה ימי שבת נריכין י"ד סעודות עכ"ל ונסימן רנ"ו יתבאר דממנו לעני עולם קופה לעני העיר והסם פריך תלמודא ממי אי רבנן דהייז אדם לאכול בשבת ג' סעודות ט"ו הוין אי רבי מידקא דלמר ארבע ט"ו הוין ומשמי הא מני רבי עקיבא דלמר עשה שבתך חול ואלל מלמדך לבריות ופירש רש"י (שם ד"ה אלל) ולענין סעודות שבת נמאן דלפטר ליה איכא למימר כרבנן ואיכא למימר כרבי מידקא ומיהו האי דלריך לבריות יעשה שבתו חול ואלל יטיל על אפרים כד שבתו עכ"ל והרי מסיקא נפרק אף על פי (כפוסם דף סד:) אמתיקין דהמשרה אשמו ע"י שליש דלכ"ע צענין ט"ו סעודות דכיון דלינה מתפרנסת מן הצדקה יהינן לה ט"ו לרבנן וט"ו לרבי מידקא ומה שפירש רש"י לשם (ד"ה ממני) מעיקרא למא' דקס"ד דהמקשה ד"ד סעודות נריכה היא לשבת היינו לממר לכלל הפוסק י"ד סעודות צענין אף לעני שנישראל אלל מסעודות ט"ו דשבת לא מני פריך משום דרבי עקיבא דלמר עשה שבתך חול ואלל מלמדך לבריות אף קשה מהא דמאן סוף פאה (פ"ם מ"ו) עני העובר ממקום למקום וכו' שבת נמניס לו מזון שלש סעודות וכלעיל סוף סימן ר"ן והא הן ממתיקין רבי עקיבא היא דלמר עשה שבתך חול וכו' ומילול המוספות על שם רש"י"ל פריך קמא דנמא (דף ט'. ד"ה שם) דנבטיל סעודות שבת אף לו להממיל ולעטול אלל בשכר נריך לעטול נטול גס כדי לסעודות שבת עד כאן לשון וכן כחם המוספות נפרק כ"כ ד:

סימן רנג

פרטי רמזי דינים המבוארים בזה הסימן

[ב] כמה יהיה לעני בזמן הזה ולא יטול צדקה: [ג] מי שיש לו קרקעות ובשכיל שהוא דרוק רוצים לקנות בחול אם מאכילין אותו צדקה: [ד] התורק ממקום למקום וכלו מעותיו ונטל צדקה יש לו בעירו נכסים: [ה] גבר לעני או לעניים או לשכיר או לשכרין והוחזר: [ו] עני אם מקבלים ממנו צדקה: נחז לו בגדים חדשים אם נטלים ממנו חישנים: [ז] מי שצריך ליטול צדקה ואינו רוצה ליטול: [ח] מי שיש לו ומרעבי עצמו: [ט] עני ת"ח שאינו רוצה לקבל צדקה:

א מי שיש לו מזון שתי סעודות (א) [א] לא יטול מהתמחוי (ב) ארבע עשרה סעודות לא יטול מהקופה. יש לו מאתים זה אפילו אינו

רנג פרטי רמזי דינים המבוארים בזה הסימן [א] הנודד למרחקים להביא טרף לביטוי כיון שנתנו לו ק"ק זה היאך איפשר לו ליטול יותר: מי שיש לו יותר מק"ק זה אם מותר ליתנו בדרון רך כבוד: [ה] הן את תבוא או ליתום סתם ואח"כ תובעו שיפיע לו מה שהוציא עליו: [ו] הא דתנן מותר שבויים לשכרין וכו' היינו דוקא בשלא הסכימו בני העיר לשנותו: [ז] גבר לפרוך שכיר ומת השכיר או נשחמד: גוסס שפסקו לו מעות לקבורה ונתפא: נדר מעות להשיא יתומה אחת ותפטרנה אם זכו בהם יורשים: [יב] הנודד למרחקים וגבה מעות אם בעל תרוב נובה מהם: א מי שיש לו מזון שתי סעודות לא יטול מהתמחוי מזון י"ד סעודות לא יטול מהקופה. משנה סוף פאה (פ"ם מ"ו) פירוש ממנו ממלכת כלל יום ולפיכך אם יש לו מזון שתי סעודות שהוא מזון יום אחד לא יטול ממנו. וקופה ממלכת מערב שבת לערב שבת ולפיכך מי שיש לו מזון י"ד סעודות שהוא מזון שבעה אחר לא יטול ממנו. ודיני קופה וממנו נילך רכשו נסימן רנ"ו: וב"ש יש לו מאתים זה אפילו אינו נרשא ונותן בהן או שיש לו חפשים שנרשא ונותן בהן וכו'.

רנג פרטי רמזי דינים המבוארים בזה הסימן [א] הנודד למרחקים להביא טרף לביטוי כיון שנתנו לו ק"ק זה היאך איפשר לו ליטול יותר: מי שיש לו יותר מק"ק זה אם מותר ליתנו בדרון רך כבוד: [ה] הן את תבוא או ליתום סתם ואח"כ תובעו שיפיע לו מה שהוציא עליו: [ו] הא דתנן מותר שבויים לשכרין וכו' היינו דוקא בשלא הסכימו בני העיר לשנותו: [ז] גבר לפרוך שכיר ומת השכיר או נשחמד: גוסס שפסקו לו מעות לקבורה ונתפא: נדר מעות להשיא יתומה אחת ותפטרנה אם זכו בהם יורשים: [יב] הנודד למרחקים וגבה מעות אם בעל תרוב נובה מהם: א מי שיש לו מזון שתי סעודות לא יטול מהתמחוי מזון י"ד סעודות לא יטול מהקופה. משנה סוף פאה (פ"ם מ"ו) פירוש ממנו ממלכת כלל יום ולפיכך אם יש לו מזון שתי סעודות שהוא מזון יום אחד לא יטול ממנו. וקופה ממלכת מערב שבת לערב שבת ולפיכך מי שיש לו מזון י"ד סעודות שהוא מזון שבעה אחר לא יטול ממנו. ודיני קופה וממנו נילך רכשו נסימן רנ"ו: וב"ש יש לו מאתים זה אפילו אינו נרשא ונותן בהן או שיש לו חפשים שנרשא ונותן בהן וכו'.

דרכי משה

(ב) וכן הוא במדרכי פרק נערה שנתפתה (ע"ג) (כתובות ט" קט) ופרק מציאות האשה (שם ט" קט): (ג) וכן משמע במדרכי פרק הכנסה (ט" נט):

פרישה

(ח) ואם נתבעו שניהם לדבר עבירה. האם למשכנ זכר והאשה לזנות: (ט) לפי שאין דרכו לכך. משא"כ נאשה שנבטלה למשמים: רנג (א) לא יטול מהתמחוי. נסימן רנ"ו נמאלד דני קופה וממנו. ועיין דרישה. ור"ל ממנו ממלכת כלל יום ולפיכך אם יש לו מזון שתי סעודות שהוא מזון יום אחד לא יטול. קופה ממלכת מערב שבת לערב שבת לפיכך מי שיש לו מזון י"ד סעודות שהוא מזון שבעה אחר לא יטול: (ב) י"ד סעודות לא יטול וכו'. אע"י דנבטלה נריך לשלש סעודות מ"מ לא יטול

דרישה

רנג [א] לא יטול מהתמחוי. בסימן רנ"ו נתבאר דיני קופה ותמחוי ושם כתב ד"ל תמחוי לעני עולם וקופה לעני ארבעה עכ"ל והוא לשון הברייתא דפ"ק דביב דף ח' ע"ב וכ"כ הרמב"ם בפ"ט מהלכות מתנות עניים (ה"י) אלא שכתב ד"ל התמחוי לעני עולם

הגהות והערות

(ט"ז) א (א) ובט"ו (ס"ב) ובנקודות הכסף: [ג] פ"ש רש"י י"ב סעודות ולא י"ג באר האגרות משה (שם): [ד] נראה שכתבו לפרק י"ל כתבי"א ולא מצאנו שם שכתבו כן ועי"ש בחו"ט הרא"ש ק"ח. סו"ה שבת: רנג [א] האגרות משה (י"ד ח"א ט" קמ) הוכיח מרש"י שם בסוגיא שטורח כ"ש שותרן הגמרא קאי גם ארבען: [ב] ועיין בב"ח כאן

טור <מכוון שירת דבורה> - י (יו"ד רמה - שד) יעקב בן אשר (בעל הטורים) עמוד מס 73 הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

פרץ למחולק והוא מילא היה משפחה כלי והז ישפחה כלי כסף
כלי כסף ישפחה כלי נחשת ואפיקא אמר רבא גמיה דרסה
נמחשה דכספא וכסף הר"ף יז שפירשו שהיה המגדל שמגרין
זה צד המרחק רכ פסא אמר לא קשיא כון קודם שיהא ליד גיטי
כון לאמר שיהא ליד גיטי וכסף
הר"ף פירוש כל זמן שאינו טעל
אלא צינעא אין משייץ אותו למכור
כלי פשמישו לכל אם הוצרך לטעול
מן הגבי של קופה אין טמאים אלא
לאמר שימכור עכ"ל והר"ף לאמר
שהיה דברי הר"ף כסב ורבינו הם פירש קודם שיהא לטעול מקופה
של דקה משייץ אותו למכור לאמר שיהא ליד גיטי שכבר טעל
מן הקופה שוב מומנו לו כלי בית אין משייץ אותו למכור ורש"י
פירש לאמר שיהא ליד גיטי שנטל לקט שכמה ופאה וטרע שהיה
עשיר וכלו בית דין לגבות ממנו כדי מה שנטל יט' ואע"פ שמתן
שאלן לו תובעין הוא משום קנס גזין ואפילו כן דבעל טעל דעלמא
מקדיר כהא גוונא הכא משום קנס משייץ אותו למכור עכ"ל ורבינו
צ"ל דברי הר"ף בזה שכבר כל זמן שאינו טעל אלא צינעא היינו
שאלן לטעול מהקופה אלא מקבל נסמך משייץ ומקדיר ויכולין
לימן לו וא"ל למכור כליו וכו' וצריך לדעת דאע"ג דמשה
דלן משייץ אותו למכור גבי לקט שכמה ופאה פה לה ומשמע
דבייחא נמי דמשייץ אותו למכור גבי לקט שכמה ופאה משייץ
אפילו הכי מפרש תלמודא דכל קודם שיהא ליד גיטי מן הקופה
וטעל לאמר גיטי מן הקופה משום דמשמע דכל שאינו טעל לקט
שכמה ופאה אינו טעל שום דקה ומי שנטל אלו טעל גם דקה
ולפי שעכשיו אין לקט שכמה ופאה טהגין לפי שהרוב גוים כדכח
רבינו פיימן ש"כ לכן הוצרכו במקומן קופה של דקה ומהא טעמא

השמיט הרא"ש פירוש ר"ם שהוציאו הפוסקים (פ. ד"ה כון) שפירש קודם שיהא ליד גיטי שאינו טעל מקופה של דקה אלא מדברים
של הפקר כגון לקט שכמה ופאה וכלן לאמר שיהא ליד גיטי שנטל מקופה של דקה משייץ אותו למכור דמפרש ליה דפירשו דהו
דלא משנה וצריכא פרוזיה מיידי נלקט שכמה ופאה וכמו שהקשו הפוסקים להדיא על פירוש ר"ם אלא אין חילוק בין לקט שכמה
ופאה לדקה ולמחולק דמסקל בין קודם שיהא ליד גיטי לאמר שיהא ליד גיטי פירוש כפירוש הר"ף או כפירוש רבינו סס ואף על
גב שהר"ף הביא גם פירוש רש"י לא הוציאו רבינו משום דנראה דחוק לפרש סממא דבייחא דמשייץ אותו למכור דמיידי דביידי
שהיה עשיר ונטל דקה ואמר כן נדע וקונסין אותו גם הר"ן (פ. ד"ה סק) כסב שפירשו אינו מחזור מיהו נראה לפע"ד הלא
להורות כפירוש רש"י נמי שהיה עשיר ונטל דקה ואמר כן נדע הדבר לקטו ולגבות ממנו מה שנטל בלא פידור אין מהגרין אותו
דיש לו על מי לקמון על רש"י וז"ל ועל הרא"ש שהביא פירוש נספיקו כאן: ויש להקשות מעתה דרבי מילא דלימא הסס (פ. ד"ה)
רגיל דשדר ד' וזו להאמר עינא כל עבר שבת יומא חד שדרינא דד דפיסא אפלי אמרה ליה לא נריך מאי חית שמעית דהו קאמרי
ליה בזה אמה קועד ענלי כסף או כלי והז (פירוש רש"י) נמפות של פשטן למסו או כול מצי נכסות) אמר היינו לאמר רבי אלעזר
טעל ונחיק קונה לרמאין שאלמלא הן היינו חוטאים בכל יום (פירוש רש"י) שטעל מעלימין עין מן העניים לכל עכשיו הרמאין גורמין
לו שלמן של כסף נריך למכור ואיחוסב יח):

השמיט הרא"ש פירוש ר"ם שהוציאו הפוסקים (פ. ד"ה כון) שפירש קודם שיהא ליד גיטי שאינו טעל מקופה של דקה אלא מדברים
של הפקר כגון לקט שכמה ופאה וכלן לאמר שיהא ליד גיטי שנטל מקופה של דקה משייץ אותו למכור דמפרש ליה דפירשו דהו
דלא משנה וצריכא פרוזיה מיידי נלקט שכמה ופאה וכמו שהקשו הפוסקים להדיא על פירוש ר"ם אלא אין חילוק בין לקט שכמה
ופאה לדקה ולמחולק דמסקל בין קודם שיהא ליד גיטי לאמר שיהא ליד גיטי פירוש כפירוש הר"ף או כפירוש רבינו סס ואף על
גב שהר"ף הביא גם פירוש רש"י לא הוציאו רבינו משום דנראה דחוק לפרש סממא דבייחא דמשייץ אותו למכור דמיידי דביידי
שהיה עשיר ונטל דקה ואמר כן נדע וקונסין אותו גם הר"ן (פ. ד"ה סק) כסב שפירשו אינו מחזור מיהו נראה לפע"ד הלא
להורות כפירוש רש"י נמי שהיה עשיר ונטל דקה ואמר כן נדע הדבר לקטו ולגבות ממנו מה שנטל בלא פידור אין מהגרין אותו
דיש לו על מי לקמון על רש"י וז"ל ועל הרא"ש שהביא פירוש נספיקו כאן: ויש להקשות מעתה דרבי מילא דלימא הסס (פ. ד"ה)
רגיל דשדר ד' וזו להאמר עינא כל עבר שבת יומא חד שדרינא דד דפיסא אפלי אמרה ליה לא נריך מאי חית שמעית דהו קאמרי
ליה בזה אמה קועד ענלי כסף או כלי והז (פירוש רש"י) נמפות של פשטן למסו או כול מצי נכסות) אמר היינו לאמר רבי אלעזר
טעל ונחיק קונה לרמאין שאלמלא הן היינו חוטאים בכל יום (פירוש רש"י) שטעל מעלימין עין מן העניים לכל עכשיו הרמאין גורמין
לו שלמן של כסף נריך למכור ואיחוסב יח):

פרישה

(ה) אבל יש לו מגורה או שלחן של כסף וכו'. כי ממה ע"ז ועין דרישה שם כספני יטו דלא קשה מידי:

דרישה

משחמש בכלי זהב ישחמש בכלי כסף בכלי כסף ישחמש בכלי נחושה
אמר רב וביד לא קשיא הא במטה ושלחן הא בבוסות וקערות מאי שנא
כוסות וקערות ולא דאמר מאי לי מטה ושלחן נמי אמר לא מקבל
עילויא אמר רבא בריה דרבא במחרישה דכספא עכ"ל הגמרא והנה קשה
בזה דהוה ליה למימר "אלא" אמר רבא במחרישה דכספא אם איתא
דפליג ארב וביד דמצריך אפילו מטה ושלחן של כסף למכור וע"כ צ"ל
דסבירא ליה להגמרא דלא פליגי וגם מטה ושלחן צריך למכור והיינו
טעמא כמו שסבירא ליה להרמב"ם דעלי צריך למכור כיון שאינו כלי
של אוכל נפש עצמו כן המטה שמניחין המצעות עליו והשלחן שפודסין
מטה עליו צריך למכור ולא שייך למימר דלא מקביל עילויא כיון ולא
אוכל על שלחן עצמו ואינו שוכב אטמה עצמו והמקשן גיל דסבר מנדקס

הבהות והעירות

הולאה הם דברי הרא"ש: כן לשון הרא"ש אפילו אם תוצה לומר בבצל
חוב דעלמא וכו'. ועל שיטת רש"י יש להקשות מחולק קל: שמבאר שם
שאין גזין לקט שכמה ופאה מפעיר שלקחו דהו ממון שאין לו תובעין
וצריך עיין: כאן הש"ך בס"ק ד הביא את דבריו וע"כ בדרך אמונה
(פרק ט ס"ק קח) ובלחם שמים המוכא בתוספות אנשי שם (פרק ו דפאה
משנה ד):

(נ) ומאי ראייה מנלי כסף וזהו כיון שאינו מחויב למכור מנעו
וכלי תשמישיו יש לו מר דהוא ענין כבד על ליד גיטי מן הקופה
ומיני למכור אלא שהיה רמאי מיחו לפירוש רבינו עם קשה דלמא
מדמנו לו כלים אלו למכור שהספיל ליעול ואפשר דל"כ היה לו קול
אז נמי נדע היה למכור שכתב היה
לו אלא דרבי חנינא לא דע ואכמי
קשה לפירוש רש"י דלעולם אין
מחייבין אותו למכור אלא היכא שנטל
ממנו שלם כדן כשהיה לו מאסר
וזו אס ק למא הסדוקו רבי חנינא
ברמאי ומיחו יס לישב דלדברי הכל
אפילו בכלי אכילה ושפייה ומלשנים
ומלכות דלחן מחייבין אותו למכור
אינו אלא כשאין לו מכל מין ומין

אלא אחד אבל זה שהיו לו מלי כסף ועלי זה היה לו למכור אחד
כדי שלא ליעול אלא רמאי היה כב: ואיכא למנוה אמה שכתב
רבינו אבל יש לו מטרה או שלמן של כסף וכיוצא הן נרץ למכרה
דפסק היסר המסקנא שהרי אף קושית דפריך מנציחא היה משפמש
בלי זהב ישפמש בכלי כסף קאמר רב ויד לא קשית הא ממנה
ושלמן הא בצויות וקערות ופריך מאי שנת כוסות וקערות דלא דאמר
מאיסי לי מטה ושלמן נמי אמר לא מקבל עילוי ואסיק רבא בריה
דרבא במתרישה דכספא ורב פפא קאמר כן קודם שיעב ליד גיטי
וכי' שמעיין דרב ויד דאמר דאס יס לו שלמן של כסף נרץ למכרה
לימסב ומשום הכי דקדק הרמב"ם בפ"ט מהלכות מתנות עניים
שכתב אבל אס היו לו כלי כסף וכלי זהב כגון מגרדה או עלי וכיוצא
הן מוכרין ולוקח פטות מהן דלמלא דוקא כגון אלו אבל לא מטה
ושלמן ומטרה וכיוצא הן וכן הקשה דם יוסף ולא כתב עליה יסוב
ולפסד דרבי דקדק דברי הרמב"ם שכתב במה דברים אמורים
בכלי אכילה ושפייה ומלשנים ומלכות וכיוצא הן אבל אס היו כלי
כסף וכלי זהב כגון מגרדה או עלי וכיוצא הן וכי' דלמאי לא הזכיר
נמי מטה ושלמן ומטרה נהדי כלי אכילה ושפייה וכי' דלסיק צמח
דלחן נרץ למכור אלא בעל כרחך דהרמב"ם מפרש דמטה ושלמן
דקאמר רב ויד ואימסב אינו אלא במלכות שעל המטה ומפות
שמניעים על השלמן וכן שאר מלשנים שהגוף ממש נהנה בהם ואיכא
למימר גבייה לא מקבל עילוי אבל מטה ושלמן ממש של כסף דעו כמגרדה ועלי ולפי' המיטב הא דנקט רבא במתרישה דכספא
מאי מליך כלי כסף דכוסות אלא דלי אס לאורי דלע"פ דבא נמי הגוף ממש נהנה ב' אפי' ליכא למימר גביה לא מקבל עילוי
כיון דתשמישו אינו אלא צימ המרחץ וא"ל מטרה מטה ושלמן של כסף וכיוצא הן דמחייבין אותו למכור כיון שאין גופו ממש נהנה
מהן ושלמן ערוך (פ"ט) נמשך למכרה ולא כתב דברי רבינו אלא כלשון הרמב"ם ולא נהירא ו' אלא העיקר דמטרה ושלמן וכל
כיוצא הן שאין גופו ממש נהנה מהן מחייבין אותו למכור וגם הרמב"ם מפרש ק' כדפרישית לדעם רבינו:

פרישה

(ויכולין ליתן לו) רמ' למכור שם לטעם יסוב לו דין דאין ליתן לו דין דאין ליתן לו כל כסף אף רשף ליתן לו דין
דאין לטעם לטעם כמז שטמין לעשר ואדקא יסוב לעשר וק"ל עד כן הענין:

דרישה

מטרה במקום עלי שכתב הרמב"ם שהוא אחד מכלי השלחן ואינו לצורך
אוכל נפש עצמו ודו"ק: מי שירדע שם הנכבד צריך שלא יהנה משל
אחרים וקשה מאל"ש הנביא (ברכות י'): דפשיטא שידע ועוד דהא היה לו
יחור ממאמיו וזו אלא שפס מיה דוקא אמור ליהנות בחירות צדקה אבל
דורון דרך כבוד דלא אפילו לצדדי שרי וכן בתשובת מהר"ם (ש"ת ופסקי
ר"ם מריקאט"ס ס' טו) וכן איתא בהגהות אשר"י (ברכות פ"א ס"י ד"ה הרצח)
שדורון דרך כבוד מותר לתלמיד חכם לקבל הגיה כדן וכן כתבו הגהות
מרדכי דפרק כיצד הרצל (ב"ק ס"ט ה) ע"ש כד':

הגהות והערות

ולכשיגיע לבית וכי' עד ויכולין ליתן לו וכו'. ברפוס זה הדפסנו זה לקמן
אחר אות ג איפה שזה שייך: כהן ב"ח בכל הדפוסים הכתי' ודלא
דפוס וילג שכתב "מקבל כסות מיוחדים": כן והוא חקק דרבנן
דמהורה גם כזה אין צורך למכור. דרך אמונה (שם ס"ק קג): כן ב"ח
ברפרי וכו' ברש"י שלפניו וברפוס דיהתפודט וברפוסים המצויים הגדול
קודם שבא ליד גבי: כהן עב"ל רש"י. ואע"פ שפסק שאין לו חובעים
וכי' הוא בחוספות שם (ד"ה כהן) וברא"ש שם (ס"י יא) שואר את שיטת רש"י:

ומ"ש והא דאין מחייבין אותו למכור כלי תשמישיו של כסף
וזהו דוקא כל זמן שאין צריך ליעול מהקופה וכו'. וזה מה
שפירש הר"ף במאי דאמר רב פפא כן קודם שיעב ליד גיטי כן
לאמר שיעב ליד גיטי זה לשון כל זמן שאין נטל אלא צדקה
אין מחייבין אותו למכור כלי תשמישיו
אבל אם הוצרך ליעול מן הגיטי של
קופה של צדקה אין נטמן לו אלא
לאמר שכתב וכתב הר"ן (ס'ט)
שפירש זה הוא הנכון וכן נראה
שהוא דעם הרמב"ם שכתב דפריך
תשמי' מהלכות מתנות עניים (ס'ט)
על הא דלחן מחייבין אותו למכור
במה דברים אמורים קודם שיעב
לגביה מן העם אבל אחר שגבה

הצדקה מחייבין אותו למכור כלי וליקח אמרים פסוקים מהם ואמ"כ
יעול כן וכן הוא דעם רבינו שמשן שכתב בסוף פאה (ס'ט ד"ה אס)
לאמר שגב ליד גיטי שמתפרנס מקופה של צדקה שגב ליד גבאי
אין מחייבין אותו למכור אפילו כדי ליעול לקט אבל קודם שגב ליד
גיטי שמתפרנס בצינע ולא מיד הגבאי נטל לקט שכתב ופאה
אע"פ שהיו לו ק"ק זו אס היה מוכר כלי תשמישו ע"כ וטעמו
של דבר כיצד הרמב"ם בפירוש המשנה דסוף פאה (ס'ט) זה לשון
אפילו יש לו כלי כסף וכי' אינו חייב למכור עד שיקח ממנו העניים
ויכתב בכללם או יאמרו לו מוכר אותם הכלים וקנה אמרים ואל
תמטע ממנו עניים: ומ"ש ורבינו תם פירש קודם שבא
ליעול אם יש לו כלי כסף מחייבין אותו למכורם וכו'. כ"כ
הר"ף בפירוש מל"ה האשה (ס'ט) בשמו. ורש"י פירש (ס'ט ד"ה כהן)
כאן קודם שיעב כן ליד גיטי הא דמקן אין מחייבין אותו מעיקרה
קאי כשנא ליעול לקט והא דמקן מחייבין לאמר שגב ליד גיטי לאמר
שהביא ענינו ליד [קן] שבת דין גופין הימנו כגון שהיו לו ק"ק
וזו ונטל לקט שכתב ופאה ונדע שעשיר היה בית דין צאן וגופין
ממנו מה שנטל ואס אין לו כדי לשלם מוכר כלי תשמישו היקרים
ומשפמש בפסוקים כהן ואע"פ שמתן שאין לו מוצעין הוא משום
קנס גופין ממנו:

למימר גבייה לא מקבל עילוי אבל מטה ושלמן ממש של כסף דעו כמגרדה ועלי ולפי' המיטב הא דנקט רבא במתרישה דכספא
מאי מליך כלי כסף דכוסות אלא דלי אס לאורי דלע"פ דבא נמי הגוף ממש נהנה ב' אפי' ליכא למימר גביה לא מקבל עילוי
כיון דתשמישו אינו אלא צימ המרחץ וא"ל מטרה מטה ושלמן של כסף וכיוצא הן דמחייבין אותו למכור כיון שאין גופו ממש נהנה
מהן ושלמן ערוך (פ"ט) נמשך למכרה ולא כתב דברי רבינו אלא כלשון הרמב"ם ולא נהירא ו' אלא העיקר דמטרה ושלמן וכל
כיוצא הן שאין גופו ממש נהנה מהן מחייבין אותו למכור וגם הרמב"ם מפרש ק' כדפרישית לדעם רבינו:

בבן ועיין בשטמ"ק שם (ד"ה כהן) בשם חרי' שחיר' עדי' בנפלאה
שם (ד"ה בטלי) ובקרבן נחלא שם (סוף אות ק): כהן ב"ח בליקופ שני
נפחאות שבמהרה"ח פתקל כתב שבכ"ח בלבו הגדול "מנוחה":
כדן הלכה זו כתבה המהרש"ל בהגהותיו לסוד בסימן נה ובריש דבין כתב
שזו הגיה נראה שזוהי התוכן הדרישה כהן שכתב הגיה הוסיף מרליה
שכ"כ הגהות מרדכי דפרק כיצד הרצל (תע"ב ב"ש חולין פ"ג ס' ט):
כד' בב"כ הדפוסים כתב כהן (בין אות ב וג) מ"ש לקמן עמוד נב ג

טור <מכון שירת דבורה> - י' (יו"ד רמה - שד) יעקב בן אשר (בעל הטורים) עמוד מס 76הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

שו"ת שבט הלוי חלק ב' סימן ק"כ

ע"ע ח"ה סי' קמ"ד-א

סימן קכ

1234567

כבוד הרב המופלג טובא בחו"י יקר רוח
ר' פייבל קצבורג חי"ו,

1/28

אחדש"ט וש"ת,

בעברי היום על מכתבים ישנים מלאתי דלתי
לידי מכתבו של כבודו מר"ח חי"ו שלא
השנתי עניו.

אשר שאל בחדש שיש לו סכים כסף וכו' מספיק
לפרנסת ציתו ל"ב חדש, אך רוצה לקחת
כסף הג' ולקנות בו דירה קטנה או דבר אחר
להשכירו אך דמי השכירות לא יגיעו לפרנסת חדש
בחדשו ועי"ז שוב נצרך לדקדק, האם מותר לעשות
כן, או שמיד שלקח כסף הג' יש לו דין עשיר ויבא
אסור לו ליקח מן הדקדק ויתפרנס מן הכסף עד
שלא ישאר לו מזון י"ב חדש.

לדידי פשוט מאד דיכול לעשות כן דלמה דקו"ל
צו"ד רנ"ג ס"ב והוא מהטור בשם סמ"ק
דבזה"ל אפי' יש לו מאתים זוז לפרנסת שנה אחת
יכול ליעול מן הדקדק א"כ גם אם לא יקנה ומספיק
לי ל"ב חדש מכ"מ מותר ליעול, ועמם הטור דרק
כשהי' מעט עני לקט שכחה ופאה וא"כ כשיצבור
שנה צפרנסת י"ב חדש יהי' מחנת עניים מוכנים
לפרנסתו משא"כ בזמנינו מותר ליעול עד שיבי'
לו קרן שממנה יכול להתפרנס הוא וציתו.

מיהו כתבתי במקו"א דגם אם אין לו קרן מי שיש
משכורת קבועה שממנה מתפרנס בריוח
פשיטא דאסור ליעול, מכ"מ כהיום שגם מי שהוא
מתפרנס ממשכורת דרך הכבוד, מכ"מ כשמגיע לשאלת
הדירה אין זה די לקנות או אפי' לשכור שא"א זה
בא"י אלא צווקר מאד פשיטא דלענין דירה עכ"פ
נחשז עני כיון שאין לו מאתים זוז בערך של היום,
ובהכל לפי המצב והתקופה כמצואר בעור ובמרדכי
ובשאר פוסקים. ע"ע ח"ה סי' קל"ח-ה